

КАРЛ МАЙ МЕРХАМЕХ

Превод от немски: Любомир Спасов, 1997

chitanka.info

Беше в източната част на Ардистан, сиреч дълбоко в ориенталската хинтерланд. Причината за тази езда бе изпълнена за мен и дребния, верен Хаджи Халеф Омар с много чест и достойнство. Моят приятел Абд ел Фадл,^[1] чието обществено положение читателите ми познават от Ардистан и Джинистан,^[2] ни беше поверил своята любима дъщеря, за да я отведем гарантирано до далечната Вади Ахза. Там я очакваха скъпи роднини. Пътят, водещ нататък, минаваше през местности, които по това време можеха да се нарекат не само трудни, но и опасни, тъй като шейховете на повечето тукашни племена непрекъснато се дърлеха и всеки миг можеше да се очаква избухването на открит конфликт. Ето как човек много лесно можеше да попадне между острието на отворената ножица. Абд ел Фадл определено ни оказа голямо доверие, като повери сигурността на своето дете точно в нашите ръце, понеже ние все пак бяхме чужди в страната.

Дъщерята се казваше Мерхамех, в превод Милосърдие.

Беше млада и красива, и то с такава благородна, непорочна, бих казал, свята красота, че не бе необходимо да казва дума, а само да вдигне очи, за да отблъсне от себе си всичко, което не е истинско, бистро и чисто. Тя упражняваше, без да го знае, една непреодолима власт дори над груби, сурови хора. И се бе случвало, не само по това време, тя нас да закриля с тази сила, вместо ние нея с нашите оръжия.

Бяхме на коне. Халеф и аз яздохме нашите добре известни арапи, а Мерхамех по маниера на бедуинките един благороден дорест жребец от Амахнистан. Отзад ни следваше слугата, когото Абд ел Фадл ни бе дал да води двата товарни коня, накамарени с възглавници, одеяла, провизии, подаръци и други подобни неща. Местността, през която днес минавахме, беше планинска, но гора нямаше. Принадлежеше на племето мюназах и граничеше с територията на племето маназах. Двете големи племена, както сочат имената, бяха тясно сродени, но никога не преставаха да водят ежби. Наскоро един маназах беше убил мюназах. Деянието изискваше кръвно отмъщение. Вярно, кръвнината бе предложена, но не приета. Така че предстояха битки, които много лесно можеха да препятстват пътуването ни, тъй като то ни водеше точно към средата на територията на двете племена. Една заобикалка не бе възможна.

Път според европейските понятия нямаше. Следвахме едно надълго простряло се поточе, което не искаше да свършва, но и по-

широко не ставаше. Тук и там поеше по някоя ивица трева или храсталак, но поле, градина, шатра или къща никъде не се виждаше. Поради непрестанните битки хората не живееха край пътя, а се виждаха принудени, макар и собственици, да се крият като дивеч или разбойници. Живееха възможно по-далеч от такива често спохождани места. С това можеше да се обясни, че през целия ден не бяхме мярнали и един-едничък човек. Едва сега, по средата на следобеда, видяхме да се появява внезапно на близката височина вляво от нас отряд ездаци. Той се състоеше от десет-дванайсет мъже, които се сепнаха, като ни видяха, но после се спуснаха в галоп към нас въпреки стръмнината и ни обградиха. По тамошния обичай бяха много добре въоръжени. Един от тях, най-възрастният, попита със строг тон кои сме и накъде отиваме. Отговорих:

— Идваме от Абд ел Фадл, княза на Халихм, и отиваме към Вади Ахза, която навярно ви е известна.

— Известна ни е — кимна той, като държането му стана по-почтително, лицето — по-любезно, тонът — по-учтив. — Там цари голяма мизерия и неволя — избухнаха болести, настъпи глад. Абд ел Фадл праща каквото може, давайки утеха и помощ, макар хората от Ахза да не са от неговото племе, а чужди. Той е княз не само по рождение, а и княз на истинското човеколюбив. Ти значи добре го познаваш?

— Гост съм на неговата къща.

Тогава той сложи десница за поздрав на гърдите, устата и челото и рече:

— В такъв случай те моля да бъдеш и мой гост. Къде искаше да отдъхнеш днес?

— На открито. На мястото, където ни поздрави вечерта.

— Тогава аз ще те поздравя с нея на това място и ще ти предложа моята шатра за жилище. Аз съм Омар Бен Амарах, шейхът на мюназахите.

Докато говореше с мен само веднъж, съвсем бегло, ме бе погледнал. Погледът му по-скоро бе привлечен от нашите благородни коне, а после се отправи към Мерхамех. Нейните очи срещнаха неговите. Той допря повторно ръка от сърцето до челото и се поклони, без да знае коя е, той, ориенталецът, за когото всъщност бе позор да зачете някоя жена. Сетне застана начело на шествието. Хората му

изчакаха, докато го последваме, и поеха след нас. Отклонихме се надясно под прав ъгъл от досегашната ни посока. Той нито веднъж не се огледа дали го следваме. Яздеше в галоп. Ние също галопирахме. Бялата му кърпа се ветрееше от главата. Дългата, гъста опашка на неговия жребец със смесена кръв се развяваше отзаде му. Изкачихме един планински склон и се спуснахме отвъд, където си припомних долината на Заб. Там се виждаха надалеч разпръснати каменни къщи и колиби с равни покриви, помежду им шатри от различен тип и цвят. Това сигурно бе главното селище на племето. Тук живееха много хора. Стояха и зяпаха след нас, докато минавахме като вихър през цялото надълго проточило се селище и се насочихме към една по-високо разположена, по-голяма постройка. Около нея се издигаха няколко помалки шатри, които се числяха навярно към нея. Това бе седалището на шейха. Тук той спря, скочи от коня и без да почете преди туй другите, пристъпи към Мерхамех, за да ѝ помогне да слезе от животното. Тя го прие с грация, макар да бе свикнала без чужда помощ да слиза от седлото.

— Коя е шатрата, в която твоят харем подслонява гостенките си?
— попита.

— Онази — отговори той, посочвайки една шатра наблизо.

— Известете тогава на вашата господарка къде съм!

С тези думи се упъти към шатрата. Той втренчи поглед след нея, сложи ръка на челото си и заговори като на себе си:

— Къде ли съм я виждал вече? И кога?

Беше мъж над петдесетте, висок и крепко сложен, с голяма брада и дръзко изрязани, симпатични черти на лицето. От всяка негова крачка и дума лъхаше неподправено благородство. Късо и категорично прозвучаха заповедите, които даде на притеклите се слуги да се погрижат за нас. Аз и Халеф получихме цяла, добре подредена шатра, до която имаше за конете специално пригответено помещение. За тях се погрижиха също така обилно както за нас. Само половин час ни бе предоставен да се измием и почистим от пътния прах. После ни известиха, че яденето е готово.

Пратеникът, който дойде да ни забере, ни поведе към големия вътрешен двор на къщата. Той беше обхванат от три страни от постройки, а от четвъртата стоеше открит. Там веднага започваше едно възвишение, на чийто заоблен връх бяха разположени в кръг големи

камъни за сядане. Това бе съдебното място на селището, където Джемма^[3] на мюназахите провеждаше своите заседания. Очевидно нещо подобно бе планирано и за днес, тъй като възвишението беше заето с хора, очакващи сякаш важно събитие.

В просторния двор бяха проснати един до друг два килима и върху тях наслагани в кръг седемнайсет възглавници. Имаше раkitови и метални подноси и подложки — сега още празни, но слугите стояха в готовност да поднесат ястията веднага щом всички гости дойдат. Поканени бяха дванайсетте старейшини на племето, Мерхамех, Халеф и аз. Старейшините се бяха събрали, шейхът стоеше при тях. И точно когато влизах с Халеф в двора, дойде и жената на шейха с Мерхамех. При мюназахите следователно не бе забранено жените да се показват незабулени и да участват при храненето с мъжете. Шейхът ни представи най-напред жена си и после старейшините. Жената беше облечена във фино индийско сукно. В косите ѝ проблясваха златни и сребърни верижки и монети. По китките и глезените ѝ подрънкваха тежки гривни. Виждаше се, че се гордее с тези украшения и с високата си, вдъхваща почит фигура, с която се отличаваеше от другите жени, които виждахме. Въпреки това всички очи се насочиха не към нея, а към Мерхамех, която бе облечена в прост плат, наистина, и стоеше без всякакво изкуствено украшение настрани, но въпреки всичко правеше не по-малко впечатление.

Представянето бе извършено по ориенталски достолепен маниер, с назоваването на всички възможни малки, прикачени и разните там родствени имена. Аз естествено трябваше да отговоря. Сторих го, като започнах не отгоре, от Мерхамех, а отдолу, от Халеф. Когато мюназахите чуха неговото дълго име и разбраха, че той е често споменаваният шейх на хаддедихните, погледнаха с други очи на него.

Себе си подминах набързо, като само споменах, че съм ефенди от Германия.

— От Джерманистан ли си? — попита шейхът. — Известна ми е тази страна. Там живеят много учени люде и много християни, които наистина са християни. Така че не е чудно, дето си бил гост в къщата на Абд ел фадл. Познаваш ли Мерхамех, неговата дъщеря?

— Да.

— Значи Аллах ти мисли доброто. Защото, който я познава, бива ощастливен от онова, което тя прави и въздава. То е като блясъка на

звездите и уханието на розата, които са непреходни. Виждал съм я само веднъж. Тогава тя беше още дете, може би на дванайсет години. Беше при тогавашния мир на Ардистан. Ние се бяхме възбунтували срещу него и баща ми, брат ми и аз попаднахме в ръцете му. Животът ни беше проигран. Трябваше да бъдем разстреляни. Вече стояхме на лобното място. Около нас по камъните седяха съдиите, при тях мирът. Необходимо бе само да дигне ръка и изстрелите щяха да затрепчат. Тогава Мерхамех, детето, притича и сграбчи носещата смърт ръка. Започна да му говори, както само един ангел може да говори. Молеше, както само жадната за дъжд земя моли небето. Бъркаше храбро в неговото твърдо сърце. Бореше се с него. Не като дете, а като исполин се бореше за нас. А че аз днес мога да ти го разправам, ефенди, е доказателство, че той, могъщият, силният тиранин претърпя поражение от нея. Тя победи. Той ни освободи! Това бе първият и последният път, когато я видях. Дали ще мога да я разпозная, ако днес я срещна, не знам. Не ми се вярва. Защото нейният красив, мил детски лик в мен прие чертите на същество, което дори аз самият вече не мога да уловя с очите на тялото. Затова те моля, ефенди, да ми я опишеш. Какво е сега нейното лице? Нейната снага, вървежът, гласът ѝ? Може би е споменала за нас или...

— Не — прекъснах го аз. — Тя никога не говори за онова, което върши и дава. Човек може да го чуе само от други, както сега. Но описанието ще го имаш. И то едно живо и точно описание. Погледни, тук стои Мерхамех, дъщерята на моя приятел Абд ел Фадл, княза на Халихм!

Той отстъпи в крайна изненада няколко крачки назад и се взря в изчервилото се момиче с радостни очи.

— Машаллах! Какво чудо и все пак никакво чудо! Затова значи, затова ми се стори ти веднага позната. И затова бях заставен да те поздравя, макар изобщо да не исках. Ти си това, едва сега го виждам. Моята спасителка! Спасителката на моя баща, на моя брат!

Пристъпи към нея, поклони се до земята, целуна подгъва на дрехата ѝ и попита:

— Все още ли помниш какво ти обещах? Какво извикахме подире ти, когато бързо се отдалечи, за да избегнеш нашата благодарност?

— Да — усмихна се тя, като го принуди да се изправи.

— Кажи ми го тогава!

— Твоят баща извика: „Ако някой ден поискаш нещо от мен, то ще бъде изпълнено!“ Ти извика: „Ще бъде изпълнено от мен и моето племе, независимо какво е то!“ А брат ти извика: „Ще бъде изпълнено от всички нас, на живот и смърт!“ Чуващ, че все още го помня.

— Да, още го помниш. Така казахме ние буквално. А каквото сме обещали, все едно го е обещал Аллах. Моят баща умря, брат ми... — той спря по средата, но после продължи: — Брат ми също е мъртъв. Аз съм техният наследник. Аз наследих тяхното обещание и сега трижди съм длъжен да го сдържа.

И обръщайки се към старейшините, продължи:

— Моята чест е и ваша чест. Знам, че цялото племе ще поеме тогавашните ни обещания. Така ли е, или не?

— Така е! Ние ще го сдържим! Ще ги поемем! — извика се в кръга на дванайсетте племенни съдии и всички приближиха до Мерхамех да целунат ръба на дрехата ѝ.

Че при тези обстоятелства започнахме яденето в много приповдигнато настроение, е саморазбираемо. Мерхамех стоеше на висока почит. Сякаш княгиня седеше при нас. Беше лично обслужвана от двамата синове на шейха, които вече брояха над двацет години. Но приемаше това толкова безпретенциозно, че обезоръжи със скромността си поклъващия гняв на жената на шейха. Каква цел бе имало първоначално това събрание, не разбрахме по време на яденето. Но трябва да е било нещо много важно, защото пристигаха все повече и повече хора, само възрастни. Нямаше нито едно дете сред тях. Когато приключихме и си измихме ръцете с нарязани лимони, шейхът сподели с нас, че се касаело за един акт на справедливост, за изпълнението на едно наказание.

— Ние имаме кръвно отмъщение срещу племето на маназахите — каза той. — Братът на шейха на маназахите застреля моя брат, не по недоглеждане, а с умисъл, заради една жалка плячка. Затова мирът с маназахите бе скъсан. Ние поставихме засада, за да издебнем убиеца. Удаде ни се да го пленим. Днес той ще бъде разстрелян, точно в мига, в който слънцето залезе. Това е предписаното от природата време за свършване на живота. За тази цел сме се събрали тук. Вижте, там го водят!

Двама мюназахи изведоха пленника от къщата, където го бяха държали затворен. Трябваше да бъде отведен на мястото за екзекуции и там застрелян. Присъдата беше вече произнесена. Той се казваше Али Бен Масхул — мършав мъж с рядка брада, с чисто бедуинска фигура, на възраст между четиридесет и петдесет години. Когато минаваше край нас, видя двете жени. Отскубна се за няколко мига от конвоя, скочи към жената на шейха, улови с вързаните си ръце ръкава на дрехата ѝ и извика: — Закриляй ме, закриляй ме, закриляй ме! След това докосване, на което не бе попречено, и трикратния призив да го закриля, тя бе длъжна според законите на страната да направи всичко възможно за предотвратяване на неговата смърт. По този начин се спасяваха осъдени, когато никаква друга надежда не им оставаше, понякога дори под закрилата на жени, които мъжете безусловно трябваше да зачетат. Но тази жена се изтръгна, простря ръце срещу него и извика:

— Махай се! Умри и проклета да бъде душата ти!

Тогава той се дръпна от нея и се остави отново да бъде уловен. Погледът, който ѝ хвърли, ме кара да изтръпвам и до днес. И още един се дръпна от нея — Мерхамех. Тя не каза нито дума, но докато бяхме при мюназахите, повече не погледна към тази студена, безжалостна, накичена със злато, жена. Тръгна с бавни крачки към лобното място, съвсем сама. Халеф и аз я последвахме.

Хората почтително ни правеха място, защото светкавично се бе разпространило коя е тя.

Шейхът сформира със своите дванайсет старейшини кръга, по който бяга разположени споменатите вече камъни. Али Бен Масхул беше поставен в средата на този кръг, обърнат с лице към залязващото слънце. Стоеше твърдо и изправено. Не се забелязваше и най-малкият признак на смъртен страх. Срещу него, извън кръга, клекнаха петима воители на мюназахите. Те трябваше да го разстрелят. Мерхамех, Халеф и аз седнахме на три свободни места. Около нас седеше или лежеше народът, вперил очи в съдбоносното място. Чакахме, докато долният край на слънчевия диск почти докосна хоризонта. Тогава шейхът се надигна да говори. Държа кратка, съответстваща на задачата реч, освободена от всички иначе употребими ругателни и хулни думи, относно царящата между двете племена вражда, убийството на неговия брат, залавянето на убиеца и произнесената смъртна присъда. После

попита Али Бен Масхул дали иска присъствието на имам и има ли някакво желание преди смъртта. Запитаният помоли да извадят от джоба му мохамеданската молитвена броеница и да му я дадат в ръката. Повече не искал нищо. После можели да стрелят.

— Не е достойно да се живее повече на земя, на която дори жената вече няма милосърдие — прибави той.

— А ти прояви ли милосърдие към моя брат? — попита шейхът, поглеждайки към слънцето, което вече беше изчезнало до половината.

Петимата стрелци опряха здраво колене и насочиха пушките, визирайки сигурната цел. В следващата минута трябваше да бъде дадена заповедта. Тогава Мерхамех стана от мястото си и извика:

— Стой! На тази земя все още има жени, в чиито сърца живее милостта. И на нея все още има мъже, чиято дума е свята като клетвата на Аллах!

Тя измъкна ножа от пояса ми, тръгна към осъдения, застана пред него и заговори, обръщайки се към шейха, с извисен глас:

— Точно като тук бе при мира на Ардистан. Околовръст седяха съдиите, а той беше готов да изрече последната, смъртоносната дума. Тогава Аллах ме проводи да ви помогна и ми внуши духотворните слова, които размекнаха сърцето на повелителя. Вие бяхте освободени! Нека така бъде освободен и този! Аз го изисквам от теб, от вас, от племето на мюназахите. Държа на онези три обещания, които извикахте навремето подире ми и днес повторихте! Нима ще проявите желание да ги нарушите?

Огледа се в кръга. Никой не отговори. Бях очаквал това, което извърши. Но за тези хора то дойде толкова неочаквано, че на първо време не знаеха какво да кажат. Тогава тя преряза вървите на пленника, освобождавайки ръцете му, доведе го при мен, върна ми ножа и заговори така, че съдиите да чуят:

— Предаваме ти го, ефенди, но само временно. Отведи го от това място и го закрилай! Ще ти го поискам обратно така здрав и читав, както сега ти го предавам.

Една лампа пръсна искри на запад, отправяйки прощален поздрав към изтока. Слънцето бе изчезнало, но Али Бен Масхул още живееше. Дълбока тишина цареше наоколо. Аз го хванах за ръката, за да се отдалеча с него. Хората ни правеха път, слисано, колебливо, но правеха! Ето че зад нас прозвуча силният глас на шейха. Това отклони

вниманието от нас към него. Стигнахме необезпокоявано нашата шатра. Халеф идваше след нас.

— Слава на Аллах — рече той. — Тук при нашите коне и оръжия няма от какво да се страхуваме. Веднага ще оседлая, та да сме подготвени за всичко. — И обръщайки се към Али Бен Масхул, прибави: — Не се бой! Тук си на сигурност като в скута на Ибрахим / Авраам/. Ти стоиш под закрила, която е по-могъща от силата и хубостта на всички мюназахи вкупом.

След тези думи отиде в ограждението при конете. Спасеният от смърт маназах изобщо не обърна внимание на казаното от Халеф. Той стоеше високо изправен и заслушано гледаше към височината, на която сега, както ясно чухме, Мерхамех говореше на събранието. Вярно, не можехме да разбираме думите, но затова пък нейната фигура и всяко от движенията ѝ рязко се открояваха на заристия фон на небето. Откъм наша страна по възвишението на съдилището беше вече полегнала здрачна сянка. Но отвъдният, стръмен планински скат бе облъхнат от красивите отблясъци на вечерните зари. Стотиците мюназахи, налягали и насядали в долната част на склона, не бяха достигани от лъчите, докато старейшините седяха неподвижно горе на височината като в някакъв златист поток. Около щръкналата фигура на шейха припламваха диамантени искри, а Мерхамех, покачила се на един от камъните за сядане, за да бъде виждана и чувана по-надалеч, изглеждаше като същество от онзи свят, в чийто зрак сега говореше на народа. Силуетът ѝ бе потопен в розово сияние. Одеянieto ѝ проблясваше при движенията в словото ту в пурпурни, ту в сребристосини багри — според това дали откъм светлата или сенчестата страна падат нейните дипли. Дългите тъмни коси, събрани само на тила и разпуснати оттам на свободно стелещи се вълни, изглеждаха на лекия повей като осеяни с несметен брой рубини и смарагди. А когато един ефирен облак премина като воал пред светлината, създаде се впечатлението, сякаш красивото княжеско дете се възнесе от земята, за да изчезне в отвъдното ведно с вечерното зарево.

Не само аз единствено усещах дълбокото въздействие на тези така приказно движещи се форми, линии и нюанси. Те бяха възприемани и от стоящия до мен маназах. Без да отклонява очи оттам, той пое дълбоко дъх и попита:

— Коя е тази жена? Това красиво, непознато същество, което никога не съм виждал, а пък му се подчиняват така покорно всички мюназахи?

— Това е Мерхамех, дъщерята на княза на Халихм — рекох аз.

— Мерхамех, Милостивата? — запита той, при което очите му просияха, а лицето възприе друг израз. — Тя, тя, която живее в сърцата на всички хора и в стиховете на поета? Аллах, благодаря ти, че ми позволи да я видя, да попия погледа на нейните очи и тембъра на нейния глас! Сега съм свободен, свободен! Никой мюназах не може да ѝ противостои!

Седна пред шатрата ни и аз се настаних до него. Халеф бързо се бе справил с оседлаването на конете. Сега сложи пушките да са ни подръка и се присъедини към нас. Недалеч от нашата шатра, в едно друго оградено с плат място, имаше една великолепна кобила асфар^[4] с чиста, благородна кръв. Обърнах внимание на Али Бен Масхул, че не е изключено да му се наложи бързо да избяга на кон, разбира се, под наша закрила. Тогава той посочи споменатото ограждение.

— В такъв случай ще се метна на най-добрия кон на племето, който виждаш да стои ей там. Моят засега е неизползваем. Той окуца по път следствие нараняване на копитото. Това бе причината мюназахите да успеят да ме заловят. Но не мисля, че ще се наложи да бягам. Онзи, когото Мерхамех закриля, никой не принуждава да побягва.

Започна да разказва за нея, при което се изразяваше по много своеобразен начин. Говореше не само добре, но и с патетичност и речеви похвати, свойствени само за езика на поета. Лицето му се проясни. Той в никой случай не беше обикновен човек.

Междувременно вечерта настъпи, светла вечер. Месецът отдавна бе увиснал на небосвода, чакал сякаш само слънчевия заник, за да докаже, че и той е дарител на светлина. Знае се, че от незапомнени времена луната принадлежи към обсебилата цялото нощно небе секта на магиите и всяко нейно действие бива възприемано като свещено и с религиозно смирение. Така и сега придаде тя на лежащия пред нас съдебен плац и на онова, което се вършеше там, тайнствено, магично сияние, извисяващо ни до възприятието, че тук въпросът не касае малката съдба на две незначителни бедуински племена, а представянето на една по-голяма, общочовешка съдба.

Видяхме Мерхамех да напуска височината. Слезе при нас. Али Бен Масхул скочи и отиде да ѝ донесе възглавница от шатрата. Тя не отказа да седне, но той остана прав, облегнат на един прът от шатрата, макар момичето няколкократно да го покани с ръка да си седне пак. То ни осведоми:

— Говорих им и им казах всичко, което човешкото сърце може да каже за такова убийство и злодеяние. Сега те се съвещават. Шейхът е спечелен. Той ще дойде да ни съобщи резултата.

След това обърна лице към стоящия до нея мъж, погледна го приятелски и попита:

— Известен ми е един поет Бен Масхул, ала него май не го зачитат нито мюназахите, нито маназахите. Дали не го знаеш и ти?

— Това съм аз самият — отговори той просто. — По далечните краища ме обичат, в родния съм нежелан.

Ето защо знаеше той така добре, че Мерхамех „живее със стиховете на поета“! Тя сведе глава и помълча малко. После каза:

— В такъв случай не аз, а единствено ти можеш да се спасиш... ако Аллах пожелае! Разбираш ли?

— Не — отвърна той.

— Ще разбереш, защото наистина си поет. Отминаха времената, в които поезията за грабежа и убийството яздеше по степите и бивакуваше при шатрите на пустинните племена. Никой разбойник и убиец вече не може да се крие зад маската на герой. Ти сега си поет и убиец, но вече не — поет и герой. И там, където хората ти прощават, Аллах не може да ти прости. Отбележи си едно. Милостта, милосърдието е само за духовно ниски хора, но който се мисли за голям или смята да стане голям, той не задължнява на Божията справедливост и с една пара. Днес аз мога да те освободя само телесно, но пред Аллах ти си пленник, докато изплатиш каквото му дължиш. Поетите трябва да бъдат велики, преди всичко в самите себе си. Който дарява като тях с пълни шепи благородно злато и великолепни диаманти, няма право да бъде длъжник на Бога. Затова те питам още веднъж, известен ли ти е поетът Бен Масхул? Ти ли си това?

Той остана безмълвен. Дълго време премина в мълчание. После си пое дълбоко дъх и заговори:

— Нека Аллах отсъди и отговори на въпроса ти!

На съдилището горе възникна раздвижване. Съвещанието беше завършило. Шейхът слезе да ни съобщи решението. Старейшините били съгласни Али Бен Масхул да бъде веднага освободен, но само за да сдържат обещанието, дадено на Мерхамех при мира на Ардистан. Но смъртната вражда с маназахите щяла да си остане, битката да започне. Мерхамех се надигна от мястото си.

— Ела с мен пак горе! — помоли тя шейха. — Когато милосърдието не постига нищо с любов, то може и да заплашва. Щом мюназахите се смятат за богове, аз ще им покажа, че са хора. Околните народи се умориха да слушат само дрънкане на оръжия. Длъжна съм да отправя предупреждение! След малко ще се върна и веднага ще отида да почивам, тъй като утре ще потеглим още рано-рано. Кажете, моля, това на слугата!

Отиде пак с шейха на възвишението. Халеф забра слугата, който ѝ приготви постелята в шатрата и се излегна после самоотвержено пред входа, за да я пази като вярно бдящо псе. Когато тя заговори отново, гласът ѝ прозвуча с много енергичен тон. И както бе казала, се върна много скоро. Подаде на трима ни ръка, пожела ни лека нощ и прибави за сведение:

— Успях. Посочих им последиците. Онзи, на когото преди туй сърцето не е било докоснато, сега стигна до разбиране и разум.

Оттегли се в шатрата си. И едва това се бе случило, старейшините се пръснаха сред народа да оповестят новината, че се иска мир между мюназахи и маназахи, че могъщите съседни племена заплашват в краен случай силом да наложат този мир. После народът се изля с гълчава от височината в долината, за да се прибере по домовете. А ние получихме тази вест от самия шейх. Той напълно се беше помирил с този изход на нещата, макар причината за цялото зло, както все по-ясно забелязвах, да се намираше в собствената му къща, в собствената му властолюбива, горда... жена!

Ние му допаднахме и той на нас също. Не ни покани при себе си, а дойде в нашата шатра, където до полунощ седяхме с наргилета и проста студена храна и оживено беседвахме. Но не за обикновени неща, о, не! А по въпроси, изследващи дълбините и висините. Ориенталецът обича да се занимава с подобни неща, докато западнякът ги предоставя на учените специалисти. В хода на разговора шейхът се прояви като добре осведомен, освободен от предразсъдъци

мъж, който умее да извлече най-добрата страна от веднъж взетото решение. След като сега бе решено помириенето между двете племена, той веднага бе станал огън и пламък за идеята и готов да откликне по всякакъв начин. Сприятели се бързо и искрено със своя досегашен пленник. А Халеф и аз естествено правехме всичко възможно за най-бързото осъществяване на това решение за мир.

Не беше за чудене, че Али Бен Масхул, който едва-що щеше да бъде разстрелян като смъртен враг, сега биваше третиран като приятел. При бедуините грабежът и кръвното отмъщение спадат към рицарските дела. Хората следователно могат лично да уважават и дори да обичат един кръвен отмъстител, който според западноевропейските разбирания си е чист убиец, даже когато са принудени да го принесат в жертва на кръвното отмъщение.

Често бе споменаван и братът на нашия поет, шейхът на маназахите. Ето как научихме за съжаление, че той е суров, своеволен мъж, при когото сигурно няма да се мине без вътрешна борба при вземането на решение за прекратяване на враждата. Той във всяко отношение бил самолюбив човек и в душата му имало само едно-единствено, приятно за докосване място, а именно любовта към неговия, седящ тази вечер тук при нас, брат. На тази единствена точка се крепеше надеждата, че мирът между двете племена е възможен.

Али Бен Масхул също присъединяваше гласа си за това помирение. Нали по самия себе си беше узнал докъде води враждата. Но беше по-тих от шейха. Вродената му способност да се вдъхновява от красивото днес отстъпваше пред сериозността на мислите, на които бе вдъхнала в него живот Мерхамех. Те го изпълваха вътрешно, личеше си, и това вглъбяване го караше да изглежда така покъртително безпомощен, че се почувствах сърдечно привлечен към него.

Що се отнася до нас самите, отпътуването ни беше решено за ранното утро. Шейхът на мюназахите помоли да ни придружи до границата на неговата територия. На утрешната вечер щяхме да бъдем гости на маназахите, с чийто шейх искаше да уговори сключването на мира, а след това щяхме да бъдем взети под закрила от нашия поет и брат му до пасищата на следващото племе. Колко добро и искрено отношение имаше шейхът към своя досегашен смъртен враг, може да се осъзнае от отговора му при споменаването на неговия окуцал кон.

— Него няма да можеш да яздиш. Той ще остане при мен, докато копитото му заздравее. Предлагам ти моята кулеста кобила. Тя е най-доброто, което притежавам. Виждаш, че те обичам.

Когато после се разделихме, чух, че Али Бен Масхул също получи една празна шатра. Но когато излязох по-късно, преди да си легна, пред моята, за да видя времето, установих, че се е отказал от шатратата. Беше седнал до зида на къщата и не отвърщаше очи от онази, под която почиваше Мерхамех.

Слънцето тъкмо изгряваше, когато напуснахме на следващото утро селото на Омар Бен Амарех. Това означава, че то изгряваше, наистина, но ние не го виждахме. Криеше се зад едно грозно и гъсто мръсно жълто було. Предстоеше ни един от онези калпави дни, през които въздухът е наситен с фин пясък и човек трябва да си затули очите, устата и ушите, за да предпази тези благородни органи. Ето защо всички се сгушихме в наметалата си, така че почти нищо друго освен тях не можеше да се види. Пясъчните вихри не само не престанаха целия ден, а в следобеда положението така се влоши, че конете ни трябваше често да отдъхват и се придвижвахме много бавно. Над деня тегнеше гибелно, сърдито, душно време.

Мерхамех се държеше храбро. Тежкият мъглив слой като че й влияеше по-леко отколкото на мъжете. През целия ден яздеше между шейха и Али Бен Масхул, седящ, както бе уговорено, на кулестата кобила, и беседваше с тях, доколкото позволяваше гъстото покривало. По-късно научих от шейха, че това били само кратки въпроси и отговори, но със свято, благородно съдържание. Когато веднъж спряхме и хвърлих поглед върху Бен Масхул, направи ми впечатление дълбокият, екзалтиран блясък на неговите очи. Понеже тримата се придържаха почти все заедно, аз бях предоставен на моя Халеф. Но не зловидех на двамата мъже заради нашата чудесна Мерхамех. Нейният слуга се движеше отзад с малка група маназахи, сред които се намираха трима старейшини. Те щяха да участват в преговорите за мир заедно с шейха на маназахите.

Пясъкът толкова много обременяваше конете, че трябваше да се откажем от достигането същинската цел на днешната си езда. Беше решено да прекараме нощта при гроба на един мохамедански светец. Той се намираше в една малка горичка, кажи-речи на самата граница между териториите на двете племена, в която човек можеше да намери

някаква закрила срещу лошото време. Беше късен следобед, когато достигнахме местността, в която се намираше гробът. Отдалеч той не можеше да се види. Яздехме по една скалиста клисура с много извивки и когато минахме един от завоите, на около двеста крачки пред нас из един път изникнаха четири варосани зида с тясна врата и плосък покрив. Във вътрешността нямаше нищо друго освен голи стени. Двете страни и задната част бяха обгърнати от хилави сикомори, абаносови дървета и сух трънак. Свърнахме нататък. Постройката предлагаше подслон за Мерхамех, а за нас мъжете все щеше да се намери място в горичката. Шейхът, Бен Масхул и Мерхамех и сега яздеха начело. Не мярнахме никакъв човек. Но ето че от вратата на гробницата пристъпи висока мъжка фигура с пушка в десницата. Тя вдигна ръка и извика:

— Добре дошли, мюназахи! Добре дошъл, Омар Бен Амарах, убиецо на моя брат! Аз съм Хасан Бен Масхул, шейхът на маназахите, и искам душата ти. Напред, воини, напред! Заловете ги живи, всичките, всичките!

— Стой, спри! Лъжеш се! — викнах му бързо.

Но той беше вече насочил пушката си, изстрелът проехтя и този, когото беше сметнал за шейха на мюназахите, понеже седеше на кулестата кобила, получи един тласък, размаха ръце и се плъзна от коня. По същото време иззад горичката, където се бе таил досега, изскочи дружина от шейсетина ездачи и ни обгради. Но до битка не се стигна, защото на никого от нас не хрумна да се отбранява. Възникна само една безопасна, бързо отминала блъсканица. После всеки замря на коня си.

Враговете бяха изненадани от нашето спокойствие. Предводителят им приближи. Шейхът на мюназахите подкара коня си няколко крачки към него, отметна качулката от лицето и попита:

— Куршумът ти за мен ли се отнасяше?

— Ти, ти? — извика слисано злощастният стрелец. — Омар Бен Амарах! Ти самият?

— Аз все още съм жив! Моли се на Аллах да е жив и този! Иди и го погледни!

Посочи ранения, който се бе плъзнал от коня и легеше на земята. Аз вече коленичих при него и му разгърнах наметалото,

горната дреха и елека. Очите бяха затворени. Смъртоносната рана се намираше в областта на сърцето. Не кървеше.

— Моят брат, моят брат! — изкрещя шейхът на маназахите, като видя по кого е стрелял.

Поиска да се хвърли върху него, но аз го бутнах назад и повелих:

— Мълчи! Не хленчи! И не го докосвай! Прекалено добре си се целил. Не му отнемай последните мигове, които още му остават! Последвай ни! Ела, Халеф, подеми го!

Халеф беше единственият, на чиято сръчност можех да разчитам. Той скочи от коня. Вдигнахме предпазливо ранения и го отнесохме във вътрешността на гробницата. Там го сложихме на земята. Куршумът беше излязъл от гърба. Брат му ни последва схлупен като в сън. След него идваше шейхът на мюназахите, за когото бе предназначен изстрелът. Отведох го при умиращия и отидох до вратата да махна на Мерхамех. Тя дойде. Лицето ѝ беше бледо, но очите големи, изпълнени с дълбок блясък.

— Трябва ли да присъствам? — попита.

— Ти преди всичко — отговорих. — Ела при него, та погледът му първо теб да улови.

Тя го стори и коленичи при него. Зачакахме. Навън всички ездачи бяха слезли. Мюназахи и маназахи стояха, тихо шушнейки, едни до други. Един-едничък изстрел беше предизвикал тази шепнеща тишина. Едните научиха от другите колко безпричинен е бил той.

Мръсножълт, почти да го уловиш, се вихреше във пясъчния въздух. Плътната, смъртнобледа светлина проникваше през тясната врата като злорадо хилене. Едва вчера трябваше да умре този, който лежеше на земята, а днес наистина умираше. Само един ден му бе подарен? С каква цел? Докато си го мислех, той отвори очи. Видя коленичилата пред него Мерхамех. Погледът му просветна. Взря се в нея. Забеляза червената кръв, която опитваше да изтече от него по постелята. Попипа раната. Споменът се възвърна. Не се изплаши. Вдигна ръка и посочи Хасан Бен Масхул, шейха на маназахите. После вдигна другата и посочи Омар Бен Амарах, шейха на мюназахите.

— Подайте си ръка! — помоли. Сториха го.

— Аз ви обичам! — продължи той. — Бъдете братя в живота, както аз ще бъда ваш брат и в смъртта!

Видяхме как искаше да си поеме дълбоко дъх, но не посмя. Сключи ръце.

— Мерхамех — прошепна. — Спомняш ли си какво каза? Снощи?

— Помня — отговори тя.

— Удаде ли ми се самият да се спася?

— Да, Аллах пожела.

— Платих ли си?

— Току-що го стори. Ти самият си цената.

— Значи съм свободен?

— Свободен си, свободен! — отговори тя. Прозвуча като хлипане, но беше същевременно и ликуване.

Тогава той си пое дълбоко дъх и извика със силен глас:

— Хвала на Аллах! — И прибави с все по-затихващ тон: — И благодарност на теб, о, Мерхамех... о, Мер... ха... мех...!

Гърдите му се повдигнаха и спуснаха още два, три пъти... Мерхамех ме улови за ръката и помоли:

— Ела, ефенди! Да не смущаваме смъртта, когато се спуска от небето живите да помири!

Излязохме.

Едва сега чухме как бяха успели маназахите да ни изненадат.

По-рано не ни било разказано, че мюназахите не пленили само Али Бен Масхул. Заедно с него били заловени и двама негови спътници, които обаче не били толкова строго пазени. Когато научили смъртната присъда, произнесена още завчера, съумели да избягат и да се върнат при своите. Били убедени, че пленникът вече е разстрелян, и го доложили на шейха. Той веднага свикал всички налични воители и потеглил да отмъсти за смъртта на брат си. Поради лошото време стигнал само до гроба на светеца, където щял да пренощува. Но бил достатъчно предпазлив да изпрати напред съгледвачи и те ни срещнали, без да ги забележим. Стаили се и ни пропуснали да минем. Всички бяхме плътно загърнати, но като видели известната кулеста кобила, били убедени, че ездачът е шейхът на мюназахите. Когато малко по-късно сме спрели отново да оставим конете да отдъхнат, успели — естествено веднага обърнали назад — незабавно да ни изпреварят, за да доложат идването ни на шейх Хасан Бен Масхул. Защото нямало никакво съмнение, че ние също имаме намерение да

нощуваме при гроба на светеца. Така той имал време да се подготви и да ни посрещне по описания начин.

Характерът му се съгласуваше с представата, която си бях изградил за него. Той беше безогледен и жаден за мъст мъж, напълно зачеркнал от живота си понятието опрощение. Беше предприел днешната езда с твърдото намерение да отмъсти по най-кървав начин мнимата смърт на своя брат. А сега самият беше убиецът! Това така му въздейства, сякаш куршумът лично него бе улучил. Сега бе клекнал в гробницата при мъртвеца с този, когото бе искал да застреля — единият от дясната, другият от лявата му страна. Какво си говореха?

Минаваше четвърт час след четвърт час, без те да се обадят или покажат. Пригответхме бивака — мюназахите в едната страна на горичката, маназахите на другата. Вечерта настъпи. Донесе друг въздух. Изви се вятър, който на мощни тласъци изчисти пясъчното було. Небето отново стана видимо. Луната се появи. Белосаните стени на гробницата събраха нейните лъчи и ги плиснаха към нас в нежни синкави отражения. Тогава нещо се раздвижи във вътрешността. Животът се надигна от напоената с кръв земя и се отдели от смъртта. Двамата врагове се появиха на вратата. Повикаха Мерхамех да отиде при тях, за да бъде свидетелка на тяхната клетва при трупа на застреляния. Тя изкачи стъпалата и влезе с тях. След известно време тримата излязоха. Спряха пред входа, виждани от всички. Омар Бен Амарах извиси глас:

— Воини на мюназахите, чуйте какво има да каже Мерхамех, приятелката на нашите две племена:

А Хасан Бен Масхул извика:

— Воини на маназахите, погледнете към нас какво ще ви покаже Мерхамех!

Отвори обятия, притегли шейха на мюназахите към себе си и го целуна. На неговата целувка бе три пъти отвърнато. Тогава Мерхамех посочи тази озарена от месеца сцена и извести с дълбоко прочувствен тон:

— Аллах единствено е справедлив. Когато човек поеме отмъщението в ръце, той не го стоварва на никого друго, освен върху собствения си брат. Оттук насетне да бъде мир!

— Да бъде мир! Да бъде мир! — извикаха двамата предводители, вдигайки ръце в оброк.

— Да бъде мир! Да бъде мир! — повторихме Халеф и аз.

— Да бъде мир! Да бъде мир! — прозвуча от устата на всички мюназахи и маназахи.

Те напуснаха своите отделни биваци и се впуснаха едни към други, за да последват примера на помирение на своите шейхове.

Оттогава винаги цари приятелство между тях. Когато се появи някаква пукнатина, водеща сякаш до битка, старейшините на двете племена яздят до гроба на светеца, където бе намерил покой под сикоморите Али Бен Масхул. Там те се съвещават и си припомнят за Мерхамех. Едното племе повтаря своите молби, другото предупрежденията си и винаги се постановява това, което се постанови в описания от мен ден:

Да бъде мир! Да бъде мир!

---

[1] Абд ел Фадл — Слуга на добротата — Б.нем.изд. ↑

[2] Срвн. Събрани съчинения, том 31 „Ардистан“ и том 32 „Мирът на Джинистан“. — Б.нем.изд. ↑

[3] Джемма — събрание на старейшините — Б.нем.изд. ↑

[4] асфар — жълто-кафяв цвят — Б.а. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.